

Umsögn um lagareldisfrumvarpið 2024

Lögfesting nógildandi friðunarsvæða og friðun Eyjafjarðar og Öxarfjarðar

Varðandi tillögu að friðun Eyjafjarðar og Öxarfjarðar þá er hér lagt til að ekki verði útilokaðar aðferðir sem hægt er að rökstyðja með gögnum að muni hafa hverfandi lítil áhrif á lífríkið í fjörðunum og vatnakerfi þeirra. Bæði í nútíð og í framtíð munu ýmsar slíkar aðferðir verða ákjósanlegar sem ekki ætti að útiloka fyrir fram með lögum. Aðferðir sem byggja á að minnka eða koma í veg fyrir vandamál vegna laxalúsa, minnka eldistíma í kvíum, lokuð eldiskerfi gætu komið til greina og hafa þannig opið fyrir ýmsar lausnir sem gætu hentað.

Hér í viðauka I er t.d. lýsing á aðferð sem getur hentað fiskeldi Laxóss ehf., sem á að rísa á Árskógssandi við Eyjafjörð á næstunni og getur gefið íslensku landeldi rekstrarlegt forskot til að styrkja afkomu sína með því að hafa eldisfiskinn í sjókvíum einungis síðasta sumarið og haustið fyrir slátrun. Þá krefjast þessir stóru fiskar mikils eldisrýmis sem er dýrt og ógerlegt að framkvæma með forsvaranlegum hætti í landeldi hér á landi nema fiskum sé þjappað allt of þétt saman í kerin. Þegar fiskurinn er orðin á bilinu 1 til 2.5 kg að þyngd, í landeldi er hann settur í kvíar. Með reiknilíkani er framleiðslunni stjórnað þannig að hann ná þeirri stærð í maí hvert ár. Hann er svo allur farinn úr kvíum á markað, þá orðin 6 – 7 kg, fyrir veturinn. Aðferðin er bæði vistvæn, örugg og kostnaðar sparandi, sjá nánar viðauka I.

Hafa ber í huga að Íslenskur eldifiskur er hollur til neyslu, sýklalyfjanotkun nánast engin, inniheldur allar tegundirnar af lífsmikilvægum amínósýrum og inniheldur hollar fitusýrur eins og Omega 3 og Omega 6. Hann hefur eitt lægsta kolefnisspor af allri sambærilegri fæðu sem finnst á markaði. Íslenskt fiskeldi getur haft gríðarlega þýðingu fyrir íslenskt hagkerfi og atvinnulíf ef vandað verður til verka varðandi setningu laga og regluverks.

Sameinuðu Þjóðirnar og COP28 (United Nations Climate Change Conference) ráðstefnan í byrjun desember þetta ár, hvöttu til 75% aukningar fiskeldis í heiminum til að mæta aukinni þörf á matvælaframleiðslu. Samtals 158 þjóðir undirrituðu yfirlýsingu þess efnis á ráðstefnunni.

Skýrsluniðurstöður ráðgjafa íslenskra yfirvalda bentu nýlega á þau einstöku tækifæri sem Ísland stendur frammi fyrir með auknu fiskeldi og þörfina á stóraukinni matvælaframleiðslu.

Undirritaður er frá bóndabæ í Hörgárdal í Eyjafjarðarsýslu, er með Cand scient gráðu í fiska, sjávar- og vatnalíffræði frá Háskólanum í Bergen og hefur fylgst með þróun vatnalífriðis á Eyjafjarðarsvæðinu síðustu 60 ár. Árnar sem renna í Eyjafjörð báru sterka náttúrulega bleikjustofna sem hafa farið hratt hnignandi síðustu áratugina. Sumir halda því fram að það sé sjókvíaeldi að kenna. Sú kenning er afar langsótt og tala staðreyndir öðru máli.

Veiðiréttareigendur flestra, ef ekki allra áa sem renna í Eyjafjörð ákváðu upp úr 1960 að rækta lax í ánum. Síðan upp úr 1960 hafa menn sleppt milljónum laxaseiða í árnar við Eyjafjörð. Enn þá eru menn að sleppa miklu magni laxaseiða í Fnjóská árleg en Fnjóská var að mörgum talin besta bleikju á í heimi fyrir miðja nítjándu öld.

Mýrarnar voru þurrkaðar upp um svipað leiti og sleppingar laxaseiða hófust í árnar og áburðarnotkun á vatnasvæðum áanna er mikil en var nánast engin áður. Þetta veldur því að mikil lífræn auðgun á sér stað í ánum á sumrin en rigningarvatnið fer á margföldum hraða til sjávar miða við að áður stoppaði það lengi í mýrunum og nýttist til lífrænnar framleiðslu. Það veldur því að

ýmiskonar smádýr hafa ekki tíma til að vaxa sem áður þrátt fyrir að mikill lífrænn áburður sé til staðar. Laxaseiðin keppa við bleikjuseiðin um það litla fæði sem býðst. Svo má ekki gleyma að sportveiðimenn veiða stóran hluta hrygninga fiskana og því eru fáir eftir til að hrygna. Menn eru nú hættir að sleppa laxaseiðum í ýmsar ár á svæðinu en á móti hefur viðvera urriða aukist mikið en ekki viðvera bleikju.

Það var ein sjókví í Eyjafirði árin 2003 til 2005 með norskættaðan eldislax (Víkurlax, Gunnar Blöndal) sem var svo fluttur með brunnbát til Neskaupstaðar til slátrunar. Þar með er sjókvíaeldissaga Eyjafjarðar með norskættaðan lax upptalin. Á nýunda áratug síðustu aldar voru örfáar kvíar í Eyjafirði en þær hýstu samskonar íslenska laxa og veiðiréttareigendur hafa verið að sleppa í árnar í gegnum áratugina, flestir ættaðir frá Laxamýri í Aðaldal. Augljóslega hefur þetta ástand á bleikjustofnum við Eyjafjörð allt aðrar skýringar en að sjókvíaeldi sé um að kenna.

Undanfarið hefur átt sér stað mjög neikvæð umræða um sjókvíaeldi í kjölfar þess að strokulax frá Arctic Sea Farm á Patreksfirði, hafi fundist í fjölda ám. Það er mikilvægt að hafa í huga að þrátt fyrir að lax hafi strokið úr kvínni þá var mun alvarlegra það að fyrirtækið hafði ekki sett lýsingu í kvíarnar eins og reglur mæla fyrir um. Um 30% laxa úr umræddri kví reyndist kynþroska við slátrun á meðan 0 – 1% sambærilegra laxa frá Arnarlaxi reyndist kynþroska við slátrun enda var lýsing samkvæmt reglum í þeirra kvíum. Ef lýsingin hefði komið til framkvæmdar samkvæmt reglum er óvíst hvort nokkur lax hefði gengið í árnar. Lax sem ekki er kynþroska gengur ekki upp í ferskvatn og er ekki að fara að hrygna. Það hlýtur að vera hægt að hafa eftirlit með að verklag eldisfyrirtækjanna varðandi lýsingu í kvíum sé virt því það tryggir að þrátt fyrir að stöku laxar sleppi þá gera þeir engan skaða svo lengi sem þeir ganga ekki upp í ferskvatn. Eldislaxar sem ekki eru kynþroska lifa sjaldnast lengi utan kvía því þeir kunna ekki að afla sér lifandi fæðu.

Erfitt er að sjá ástæðu til að banna með lögum sjókvíaeldi í tilteknum fjörðum þar sem staðreyndir tala sínu máli um að ekki sé þörf á slíku banni, hvað þá algjöru banni.

Undirritaður, og aðstandendur Laxóss ehf. Árskógssandi (Kt. 671016-2110) benda eindregið á að það sé ekki að finna tilefni á rökum reist til að banna sjókvíaeldi með öllu í Eyjafirði og í Öxarfirði því slíkt algjört bann yrði byggt á slæmri stjórnsýslu sem beinist með ósanngirni að ungri mikilvægri atvinnugrein á Íslandi.

Reykjavík 20. Desember

Guðmundur Valur Stefánsson

Cand scient í fiska, vatna- og sjávarlíffræði

Framkvæmdastjóri Laxóss ehf., Árskógssandi í Dalvíkurbyggð.

Viðauki I

Landeldi sem notar sjókvíar við síðasta framleiðslustig.

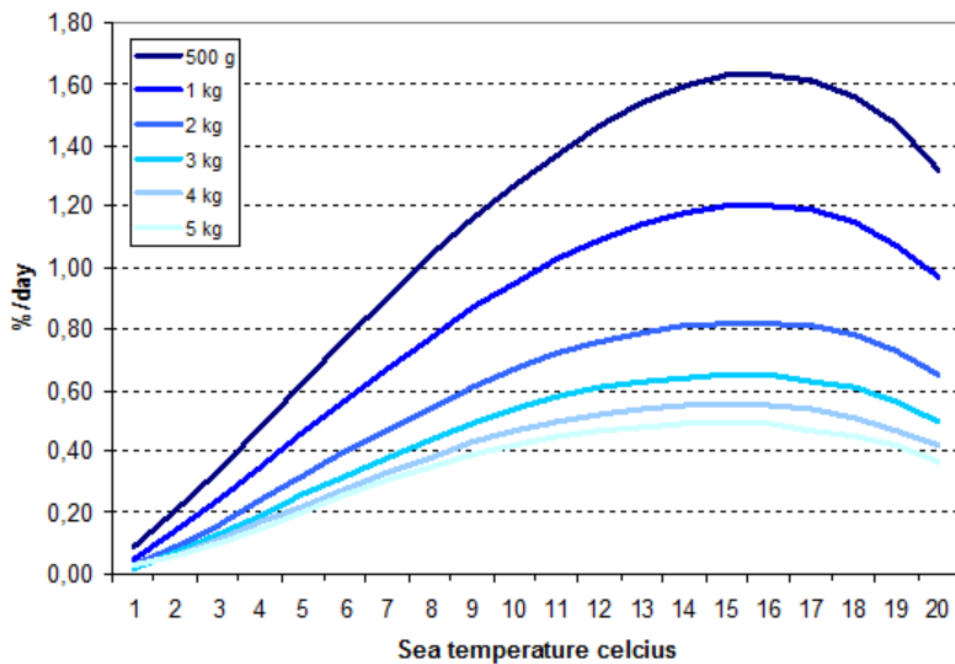
Það að hafa eldisfisk úr landeldi í sjókvíum síðasta sumarið og haustið fyrir slátrun gefur rekstrarlegt forskot til að styrkja afkomu og er bæði vistvænt og kostnaðar sparandi. Kostirnir eru margir:

- ✓ Enginn lax í kvíum yfir kaldasta tími ársins sparar fastan rekstrarkostnað því laxinn vex hvort sem er lítið eða ekkert yfir köldustu vetrarmánuðina og því engin verðmætasköpun í gangi á þeim tíma.

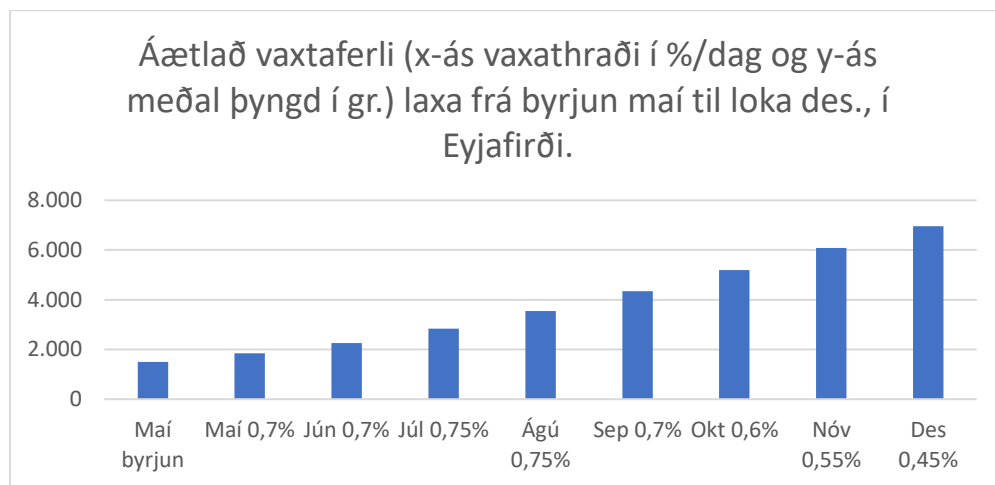
- ✓ Öll lífræn tengsl eða lífrænt smit á milli laxakynslóða brotna og hverfa yfir hvíldartímann, janúar til maí.
- ✓ Á vorin er alltaf byrjað með „hreint borð“.
- ✓ Allur lax verður kominn á markað í janúar og svæðið hvílt fram á vor. Hámarks slátrun í nóv/des, þegar verð eru oftast hæst á mörkuðum.
- ✓ Ljós í öllum kvíum samkvæmt reglum og því verða laxar ekki kynþroska.
- ✓ Hætta á stroki mun minni því nætur eru alltaf nýjar eða nýlega yfir farnar enda alltaf teknar upp úr kvíunum á haustin til endurskoðunar og styrktar af fagaðilum. Engin lax í kvíum yfir hættulegasta tíma ársins, háveturinn.
- ✓ Lúsavandinn úr sögunni. Fyrsta kynslóð laxalúsa verður í fyrsta lagi kynþroska fyrsta haustið þegar seiði eru gengin til sjávar og ferskvatnsfiskar að ganga eða eru gengnir upp árnar. Laxalús drepst í ferskvatni. Fyrsta kynslóð er venjulega ófinnanleg í kvíum eða hægt að telja allar lýs á fingrum annarrar handar og hefur því engin eða hverfandi áhrif á umhverfi kvía og því síður utan þeirra.
- ✓ Önnur kynslóð laxalúsa en stundum illskeytt og útbreidd en hún nær ekki að verða kynþroska í þessum tilvikum og þar með er sá vandi úr sögunni. Hún yrði kynþroska vorið eftir útsetningu en þá er fiskurinn löngu farinn á markað og því verða engar lúsálirfur á svæðinu sem ættaðar eru úr eldiskvíum, enda verða engin laxalúsaegg til frá annarri kynslóð lúsa.
- ✓ Enginn lax í kvíum ef kemur hafis inn á fjörðinn seinni part vetrar eða snemma að vori.
- ✓ Engin vetrarkulda- og vetrarveðra afföll sem oft eru skæð.

Vaxtartaflan hér undir er frá fóðurframleiðandanum Skretting árið 2013 og síðan þá hefur vaxtahraði laxa aukist verulega vegna kynbóta. Því hefur verið bæta í 20% vaxtahraða aukningu á línuna. Hún sýnir þyngdaraukningu á sólarhring í % miða við gefna þyngd og gefið hitastig hverju sinni.

Growth performance atlantic salmon

Miða við forsendur á grafinu frá Skretting, plús 20% má búast við að unglax sem er 1500 gr., að meðalþyngd í byrjun maí, muni vaxa samkvæmt þessu:

Gert ráð fyrir að laxar verði í mismunandi stærðarhópum settir í kvíar í maí ár hvert. T.d. gæti lítill hópur verð 2.2 kg að MP, stór hópur 1, 8 kg, stór hópur 1.5 kg, og stærsti hópurinn 1.3 kg. Fyrsti hópurinn (2,2 kg) yrði tilbúinn í slátrun í september og október, stór hópur (1,8 kg) færi í slátrun í október, stór hópur (1,5 kg) í nóvember og stærsti hópurinn yrði í slátrun í lok nóvember, desember og janúar. Fóðrun endanlega hætt um miðjan desember og upp úr því má segja að hvíldartíminn hefjist.